

Randers Kommune

Råsted & Terp

Landsbyregistrering 2011

Råsted og Terps historie

Oprindelse

Råsted er med stor sandsynlighed anlagt i jernalderen, hvor endelsen '-sted' blev anvendt. Navnet Råsted kendes fra 1344 'Rolstedt' og er en sammentrækning af navnet 'Roald' og endelsen '-sted', der betyder 'grund for bebyggelse'.

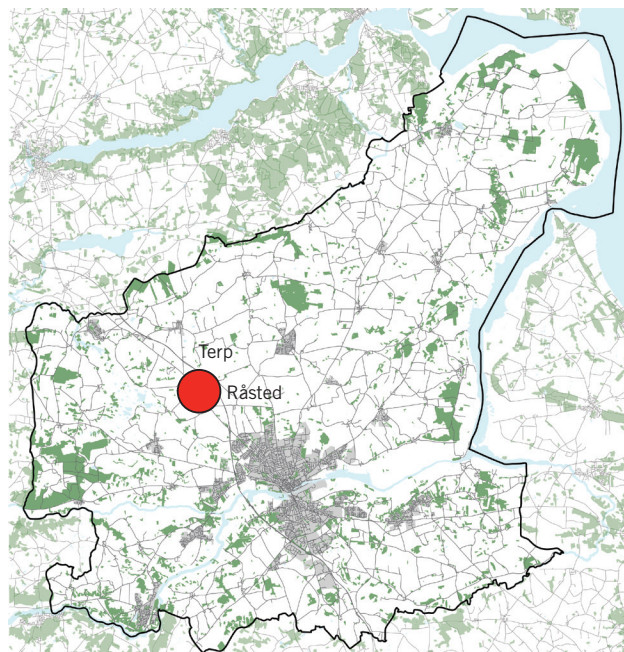
Terp er sandsynligvis en udvikling af 'Torp', hvilket betyder udflytterbebyggelse. Terp er altså med stor sandsynlighed en udflytterbebyggelse fra Råsted.

Råsted har 285 indbyggere i 2007.

Byudvikling

Råsted og Terp er beliggende hhv. syd og nord for Kousted Å. Råsted Bro er en meget gammel broforbindelse over Kousted Å, der binder de to byer sammen. Råsted er oprindeligen forteklyngeby med en stor åben forte, men gennem de sidste 200 år har bygninger indtaget hele forten, og i dag er den oprindelige fortes udstrækning meget svær at tyde.

Bebyggelsen er fra flere tidsepoker, og de ældste bygninger har været til fælles gavn for landsbyen. Det er bygninger som den gamle rytterskole, forsamlingshuset m.fl. Andelstiden og industrialiseringen har også haft indflydelse på Råsted. Råsted Mejeris bygninger og et gammelt snedkeri står stadig tilbage i byen. Omkring krydset Tinghøjvej/Hobrovej står gamle industribygninger og venter på at blive revet ned. Steedet har været byens smedie gennem århundreder.

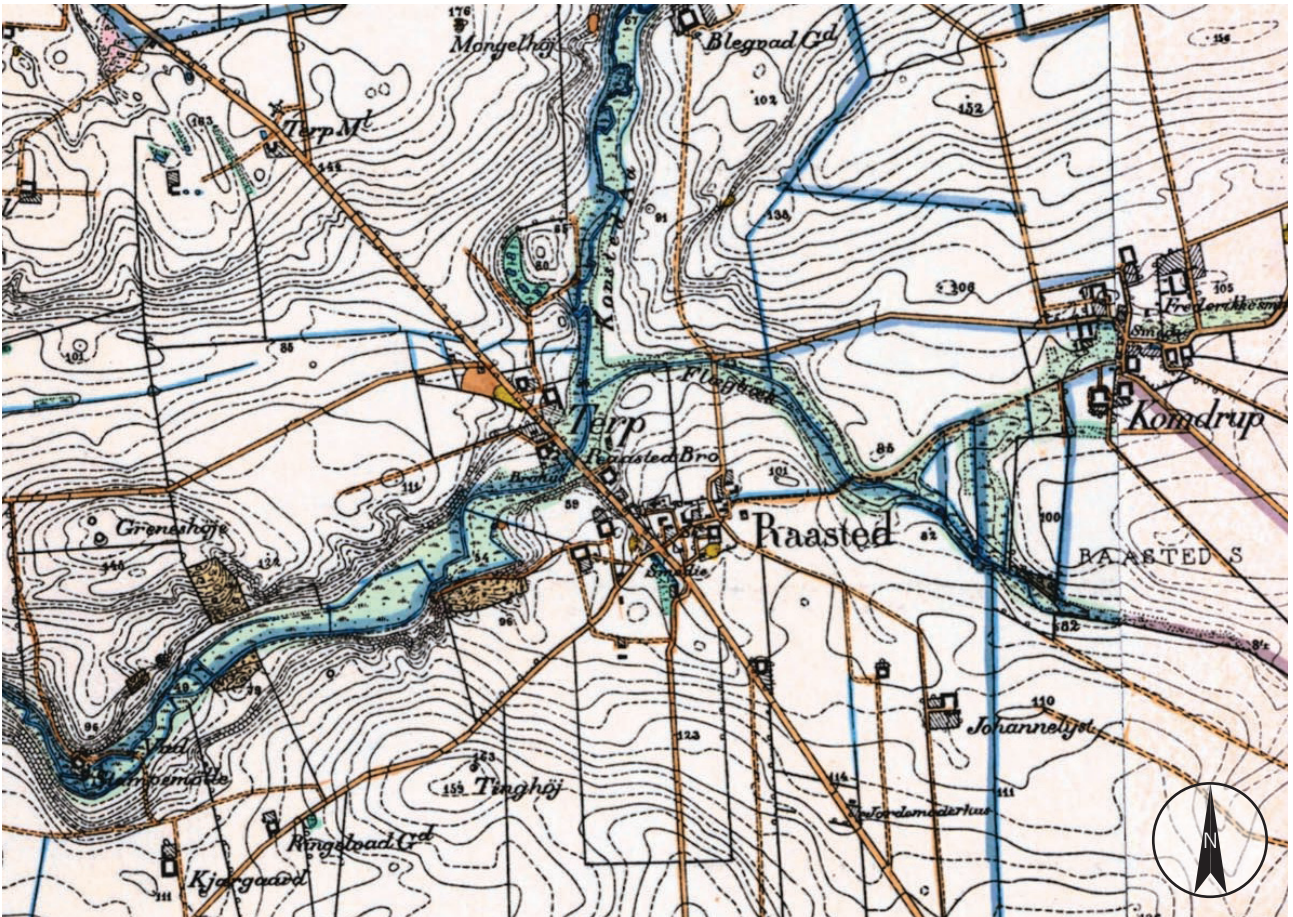
Der er bygget mange parcelhuse og rækkehuse på gamle gårdgrunde i Råsted. Det gør den gamle struktur utydelig. Dette gør sig særligt gældende vest for Hobrovej. Langs Houmarksvej er der en højere grad af original landsystemning.

Råsted og Terp ligger ved Kousted Å, men domineres især af Hobrovej, hvis brede profil gennemskærer byen. Mod nordøst ses motorvejen.

Original 1-kort over Råsted og Terp fra hhv. 1779 og 1781, 1:8.000.

Generalstabskort over Råsted og omegn fra perioden 1842-1899, 1:20.000. De åbne fortearealer mellem gårdene er stadig synlige.

Topografi og landskab

Landskab

Det nære landskab omkring **Råsted** og **Terp** bærer præg af to dalstrøg, hvori Kousted Å løber i den største og Flegbæk i en noget mindre. Mellem strøgene er der moræne plateauer, der skaber et blødt bakket landskab. Meget af landskabet består af dyrkede jorder, og langs vandløbene er der fine engdrag.

Beliggenhed

Råsted og **Terp** er placeret omkring det samme dalstrøg med Kousted Å, der løber mellem dem. Råsted ligger på den sydlige side af dalen og Terp på den nordlige. De to landsbyer er derfor naturlig adskilte af ådalen.

Hovedvej/Hobrovej, der skærer gennem de to byer, ligger i en mindre slugt, der går på tværs af ådalen. Slugtens kanter er meget stejle, og skrænterne ses tydeligt bag bebyggelsen langs vejen. Desuden ligger Råsted Kirke på toppen af slugten og troner over især den nyere del af Råsted, der netop er opstået omkring den brede vej. Den øverste bydel ligger ovenfor slugten, bag kirken og ligger ud mod det åbne, fladende landskab mod Kousted Å.

Oplevelse

Råsted er en todelt landsby. Den nedre del neden for slugten og den øvre del ovenfor. I dag er den nedre del præget af meget ny bebyggelse, hvor den øvre stadig har et originalt islæt. Den højtliggende bydel ligger med fine vue ud over Kousted Å og Flegbæk. Den nedre del ligger derimod i tæt kontakt med Kousted Ådal i bunden af den. Bebyggelsen her drager nytte af fine kig langs med dalen mod vest. Trods den fysiske nærhed er der ikke etableret offentlige stier eller andre muligheder for at komme helt tæt på Kousted Å.

Terp ligger ikke orienteret mod Kousted Ådal på samme måde som Råsted. Her er det i stedet mod nord, de primære kig skal findes over de mange bakker af varierende størrelse.

Ankomst via Hobrovej fra syd til **Råsted** er stærkt præget af landsbyens pizzeria, der ligger yderst iøjnefaldende med sin sorte facade. Småhusbebyggelsen og autoforhandleren på den modstående side af vejen har ikke nær den samme betydning for ankomsten, da pizzeriaet tager meget fokus.

Ankommer man via Hovedvejen fra nord, rammer man **Terp** før Råsted. I Terp markeres indgangen med gårdanlæg på den ene side af vejen og en benzintank på den anden side. Herefter falder vejen mod dalen, og når man når hertil, kører man ind i Råsted. Grundet de to landsbyers korte afstand mellem sig, er det kun den pludselige åbning mellem bebyggelserne, der markerer overgangen mellem Terp og Råsted.

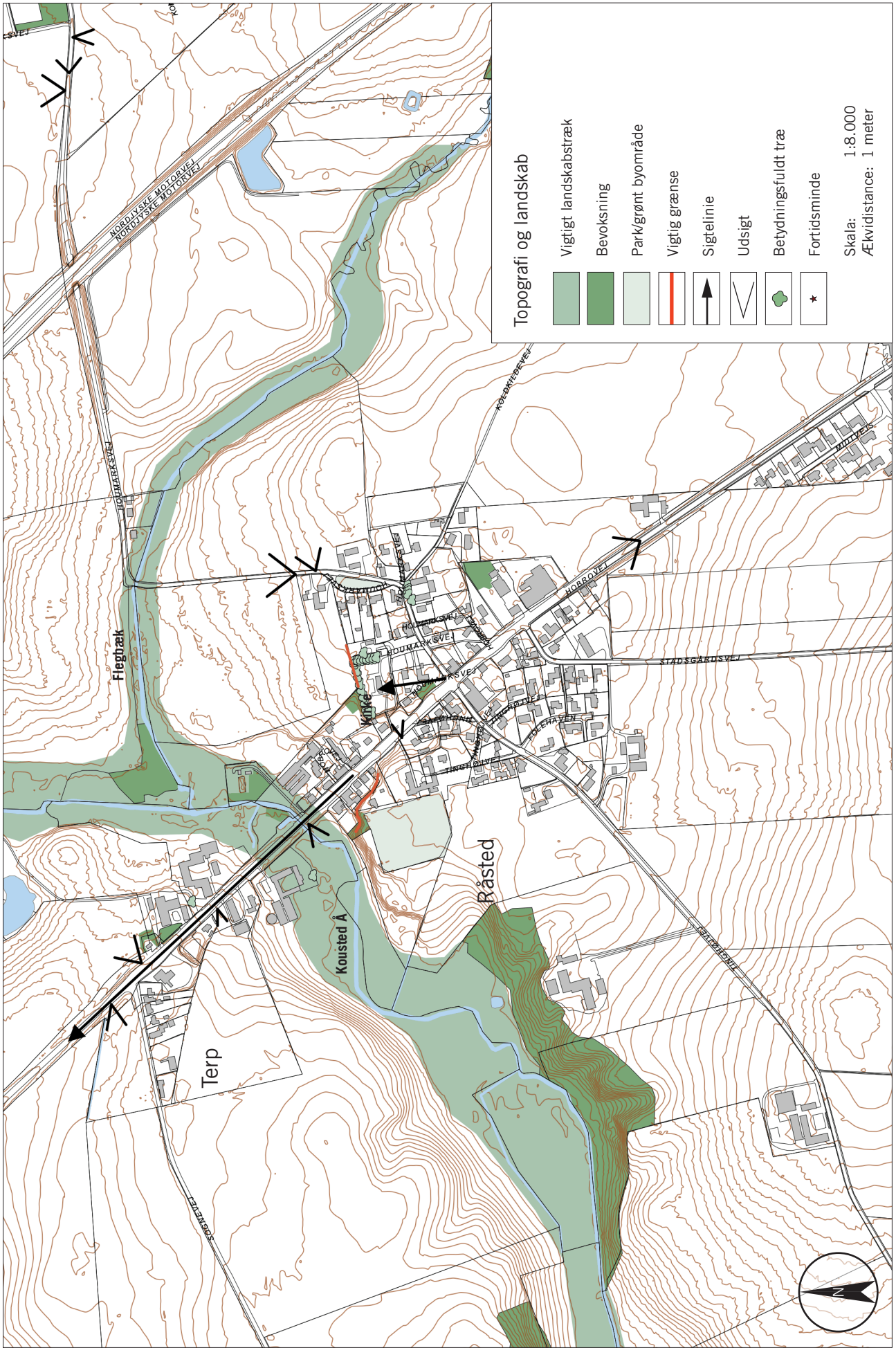
Dalstrøget omkring Kousted Å adskiller Terp og Råsted på en fin, naturlig måde.

Udsigt over de bløde bakker ned mod Flegbæk.

Principsnit, Terp og Råsted.

Funktioner og infrastruktur

Funktioner

Ikke langt fra Råsted Kirke, ligger landsbyens forsamlingshus fremtrædende med sin solgule farve.

Mange af gårdene i de to landsbyer er ikke længere i drift. Faktisk er der kun én tilbage, der er beliggende på **Råsteds** sydlige kant.

Ud over landbrugshvervet er der også et pizzeria og en flise-forretning i Råsted. Begge er beliggende, hvor der tidligere har været mejeri. Andre steder i Råsted ligger der en autoforhandler, Fårup Rute- og Turistselskab samt en planteskole. Både pizzeria og autohandler er iøjnefaldende på vej gennem Råsted – dog fremstår autohandleren noget mere åben end pizzeriaet med sin sorte, lukkede facade. Planteskolen ligger noget tilbagetrukket og er kun synlig fra Hovedvejen i bunden af dalen.

I **Terp** ligger der en benzintank og i forbindelse med den, er der en kiosk.

Infrastruktur

Oprindeligt var der stort set kun forteareal mellem gårdanlæggene i **Råsted**, der lå i klynger. Man kan derfor kun ane vejenes forløb på de gamle kort. De fleste af disse eksisterer stadig den dag i dag, men deres forskellige slyngede forløb, har dog ændret sig noget. I sær er den gennemgående Hobrovej/Hovedvej er rettet helt ud, og der er givetvis noget mere trafik på i dag, end der var for 200 år siden. På daværende tidspunkt har vejen sandsynligvis også haft en samlende effekt, som landsbyens rygrad, hvor den i dag opdeler landsbyen.

Ca. 700 m øst for landsbyerne løber den Nordjyske Motorvej. Det til trods dominerer den store vej ikke hverken **Råsted** eller **Terp**, da den kun få steder er synlig – selv fra landsbyernes østlige kanter. Mht. støj er det Hobrovej/Hovedvej, der udgør den primære trafikale støjkilde.

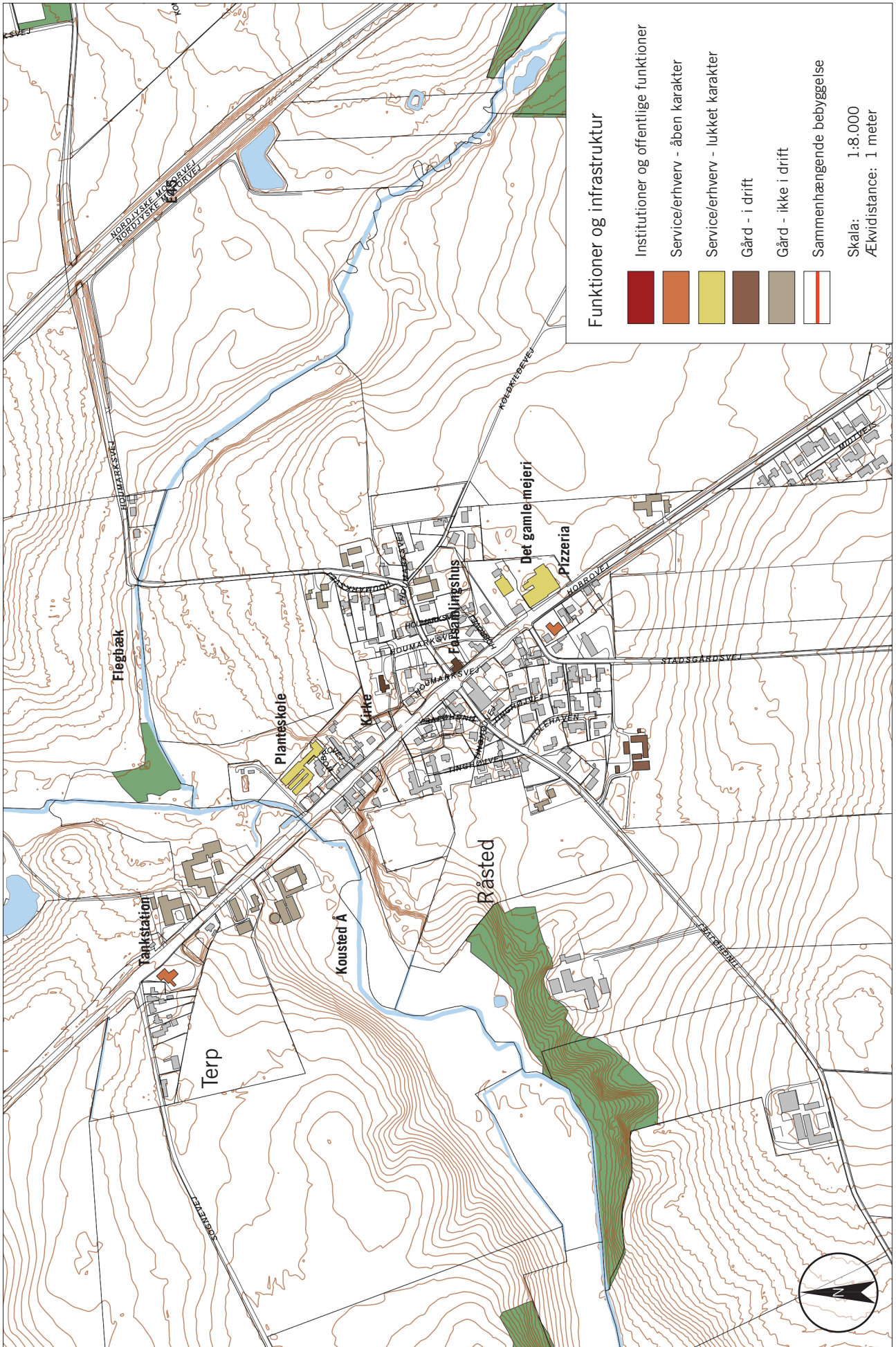
Råsted Pizzeria er ikke til at overse med sin sorte facade.

Råsted Forsamlingshus ligger synligt midt i landsbyen på Hobrovej. Området omkring huset er asfalteret og lidt trist.

Hovedvej/Hobrovej løber midt gennem de to landsbyer. Den trafikerede strækning opdeler internt både Råsted og Terp.

Bebyggelse, arkitektur og kulturmiljø

Bebyggelsesstruktur

Råsted er organiseret omkring den gennemgående Hobrovej. Trods vejens meget brede profil fornemmes et vist rum omkring den særligt hjulpet på vej af den store mejeribygning, forsamlingshuset og den gamle smedie ved Tinghøjvej. Desuden ligger der en del byhuse med facade ud til vejen.

Sidevejene Houmarksvej og Tinghøjvej giver adgang til Råsteds beboelseskvarterer, der ligger omkring et fint net af små sideveje til disse.

Arkitektur

Råsteds bebyggelse er registreret i Randers Kommuneatlas fra 2000. Her er bevaringsværdige bygninger vurderet efter SAVE-skalaen. Bygninger med høj bevaringsværdi er beskyttet mod nedrivning og facadeændringer gennem Kommuneplanen.

Råsted Mejeris gamle bygninger dominerer særligt ankomsten fra sydøst fra Randers. Der har været mejeri siden 1888. I dag deles bygningen mellem en flisehandel, Raasted Bryghus og Råsted Pizzeria.

På Hobrovej 369 ligger en fin villa med et gammelt snedkeri bag ved. Det lille miljø er et fint eksempel på en mindre håndværkervirksomhed. Snedkeriet er for længst lukket, men værkstedsbygningen er omdannet til boliger. De gamle store vinduespartier ser ud til at være udnyttet fint til at trække lys ind.

På Houmarksvej 13 ligger den gamle rytterskole. Skolen er oprettet i 1721, og det er sandsynligvis den oprindelige bygning, der står der i dag. Facaden er begroet med efeu, og taget er sorte cementtagsten. Vinduerne er desuden en bredkarmet type, der ikke klæder det gamle hus. Tavlen, der tidligere sad indmuret i vestgavlen på huset, er flyttet til Rytterskolen i Randers i 1964.

Kirken i Råsted ligger øst for Hobrovej og er synlig dels fra krydset Tinghøjvej/Houmarksvej /Hobrovej, men også fra den lavtliggende Hobrovej lige vest for kirkegården, hvor der er frit udsyn over parkeringspladsen og op på kirken. Kirkens skib er opført mellem 1125 og 1150, og der er fundet originale kalkmalerier fra denne periode i kirken. Malerierne er blandt Danmarks største sammenhængende kalkmaleriudsmykninger.

Gårdene i Råsted og Terp er få og har ikke en fremtrædende plads i bybilledet. Dog ligger gårdene i Terp tæt ud til Hobrovej og er meget synlige. Gårdene er tre- og firelængede anlæg og ligger alle let drejet i forhold til Hobrovej for at orientere sig mod verdenshjørnerne. De fleste af gårdene er ganske velholdte, skønt kun en enkelt er i drift.

Houmarksvej 40, der markerer ankomsten til Råsted fra nord ad Houmarksve, er desværre i meget dårlig stand. Gården er et vigtigt anlæg som i høj grad er med til at definere det grønne rum mellem gården og husene vest for den "lomme", Houmarksvej skaber på dette sted.

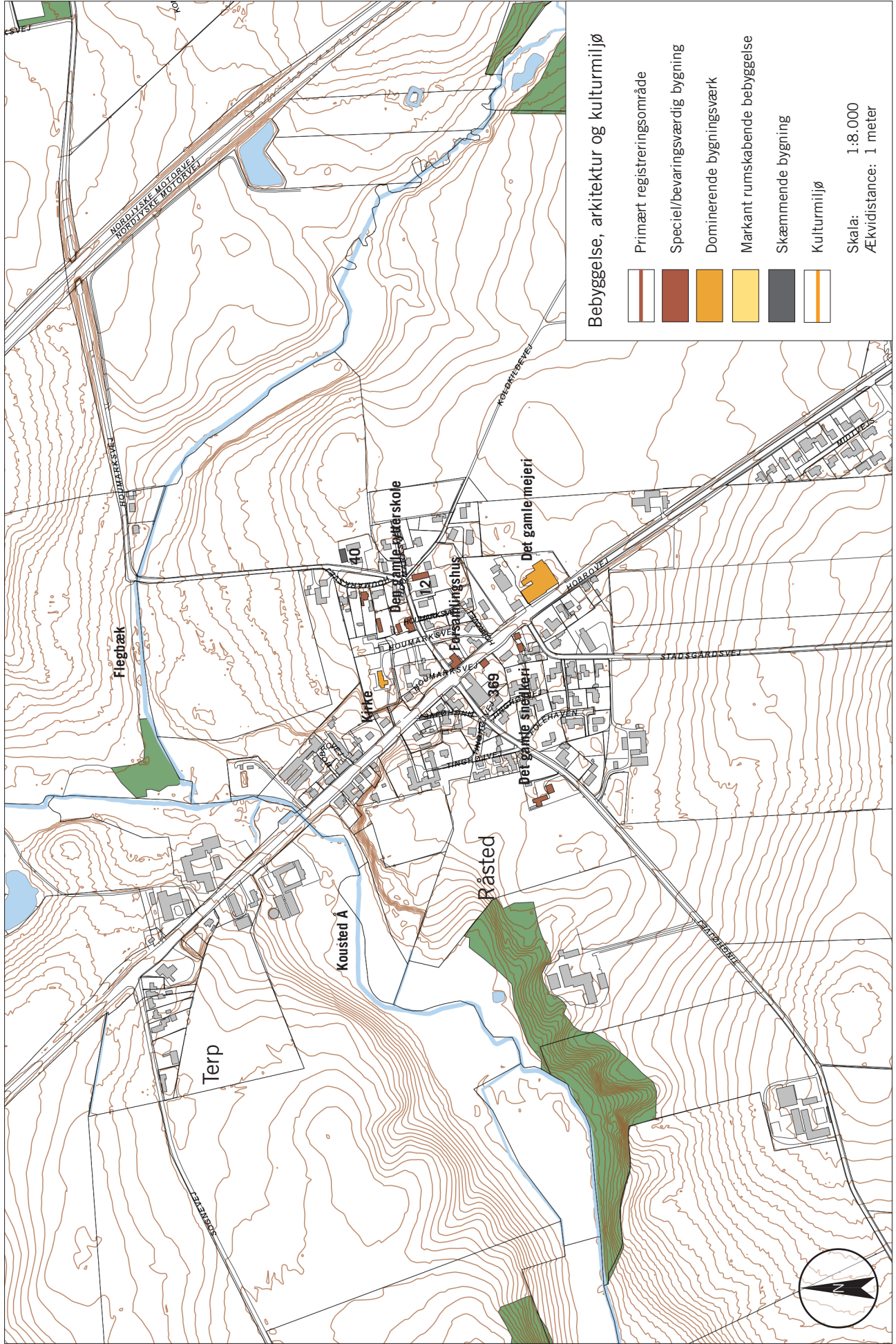
Råsted Mejeri er byens mest dominerende bygning. I dag deles bygningen af flere mindre virksomheder.

Ved Hobrovej 369 ligger et gammelt snedkeriværksted, der er transformeret til boliger. Transformationen er et meget fint eksempel på, hvordan en gammel bygnings kvalitet kan bruges til boligformål.

Den gamle rytterskole på Houmarksvej 13 er fra 1721 og en kulturhistorisk vigtig bygning for Råsted.

Afgrænsning og byggemuligheder

Afgrænsning

Råsted og Terp adskilles af Kousted Å, der således afgrænser Råsted mod nordvest og Terp mod sydøst. Begge byer ligger op ad dalskrænterne og afgrænses af marker på de øvrige sider.

Råsted ligger for størstedelens vedkommende i byzone. Kun gårdene Tinghøjvej 34, Stadsgårdsvej 18 samt Houmarksvej 25 og 40 på byens kanter ligger udenfor.

Råsted afgrænses på østsiden af hegnsbeplantning og et slidt gårdanlæg, mens syd og vestsiden afgrænses af hække, idet parcelhusgrundene ligger helt ud til markerne.

Syd for Råsted er der bebygget en kile med en større erhvervsgrund og et parcelhusområde. Kilen afgrænses af hegnsbeplantning mod syd og vest.

Terps gårde ligger lige ud til de åbne marker. Mod nordvest afgrænses småhusrækkens smalle grunde af et hegn mod markerne.

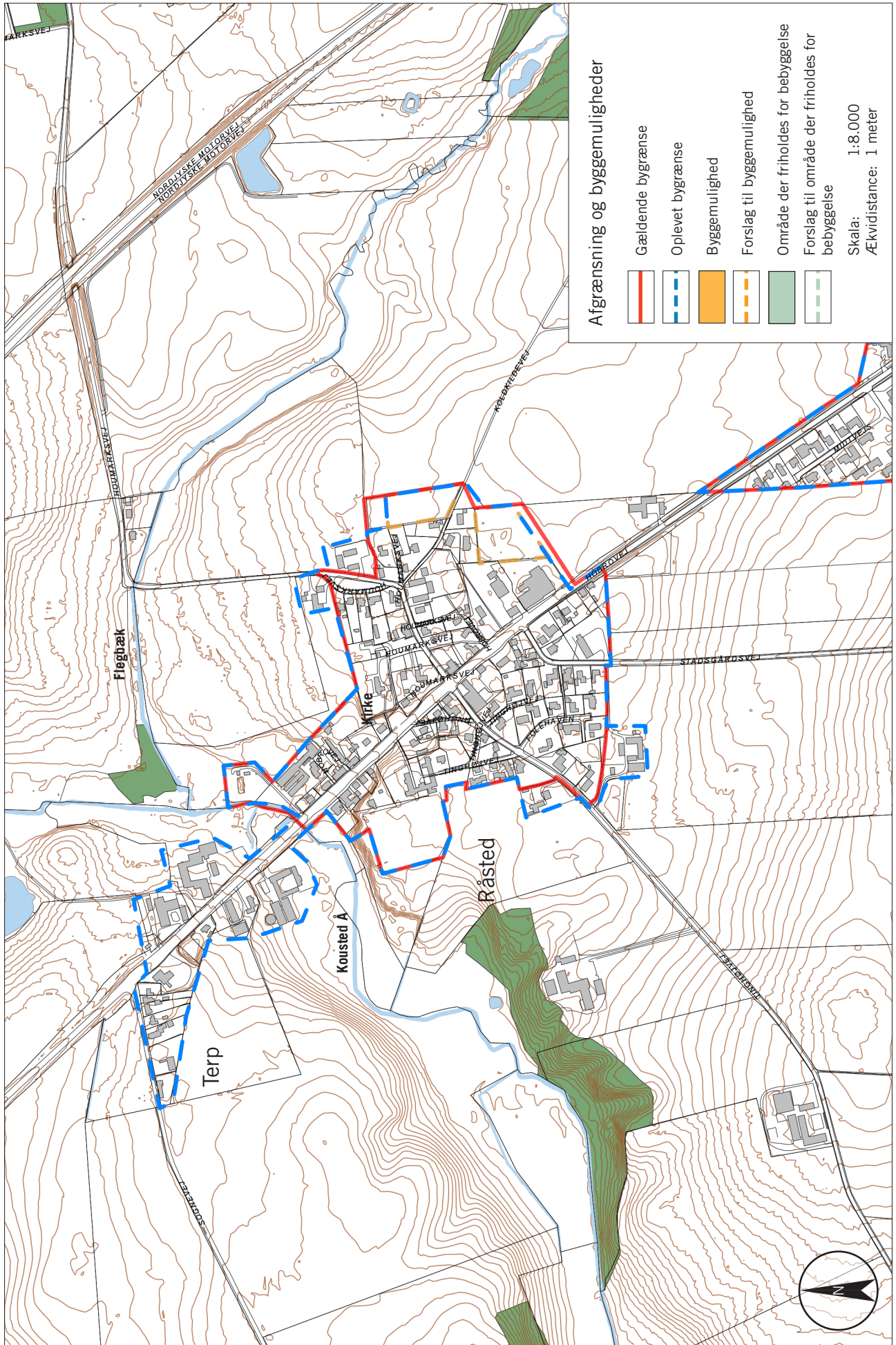
Byggemuligheder

I **Råsted** foreslås to felter som potentielle udbygningsområder. Begge områder ligger på Råsteds østside hhv. nord og syd for Koldkildevej. Områderne vil udgøre en ny ankomst til Råsted omkring Koldkildevej, hvilket der bør tages højde for i udstykningsplanlægningen.

Det er vigtigt at holde Råsted og Terp adskilte, så de opfattes som to separate landsbyer. Endvidere er dalstrøget mellem dem karaktergivende for begge landsbyer.

Det gamle smedeværksted på hjørnet af Tinghøjvej og Hobrovej står tomt, og der er ophængt en planche der viser et rækkehusprojekt.

Sammenfatning

Råsted og Terp ligger på Kousted Ådals skråninger. Omkring Hobrovej er landskabet reguleret, så husene ligger på hyl-der med skrænter ned til åen eller ud til vejen. Den del af Råsteds bebyggelse, der ligger ned til åen, er ikke tilpasset landskabet, men er placeret efter vejhensyn.

Råsteds historiske del ligger øst for Hobrovej, og det er her den største andel af bevarede gårde og huse samt kirken ligger. Den snoede Houmarksvej har et fint bevaret forløb, og der ligger flere bevaringsværdige bygninger langs vejen som f.eks. den gamle rytterskole og gården Houmarksvej 12. Råsted har før i tiden haft en meget stor og markant forte, men den oprindelige udstrækning er svær at få øje på i dag, da den er bebygget.

Bebyggelsen vest for Hobrovej er af nyere oprindelse og knap så karakteristisk. Den vejorienterede husrække langs Hobrovej er meget synlig og tæller flere tidligere kulturhistorisk vigtige bygninger som snedkeren, smedien m.fl..

Den største og mest dominerende bygning langs Hobrovej er det gamle Råstedbro Mejeri. Der holder flere virksomheder til i mejeribygningerne, men udearealerne er slidte og bærer præg af ikke at blive vedligeholdt.

Sårbarheder

Hobrovej har allerede taget en del intimitet og nærvær ud af Råsted. Langs vejen ligger mange bygninger fra tidligere virksomheder. Nogen bygninger er i brug, men mange står tomme og er sårbare overfor forfald.

Hobrovej udgør en bred flade i Råsted, hvilket gør husenes forarealer ekstra vigtige, da de danner modspil til den grå asfalterken. Råsted er altså sårbar overfor rod og upassede arealer omkring Hobrovej.

I Råsteds østlige del danner Houmarksvej en lille lomme omkring en legeplads. Dette byrum er meget sårbart, da bebyggelsen på den østlige side af Houmarksvej er i forfald, og på sigt ikke kan bidrage til at definere byrummet.

Anbefalinger

- Der bør gøres en indsats for at styrke miljøet omkring det gamle mejeri, da området i dag præges af asfalterede flader og en ikke særligt inviterende atmosfære.
- Miljøet omkring Houmarksvej har en stærk landsbykarakter, og der bør gøres en indsats for at afslutte forløbet omkring legepladsen i Råsteds østlige del.
- Det gamle smedeværksted på hjørnet af Hobrovej og Tingshøjvej rummer et stort potentiale for Råsted og bør planlægges, så området samler byen.

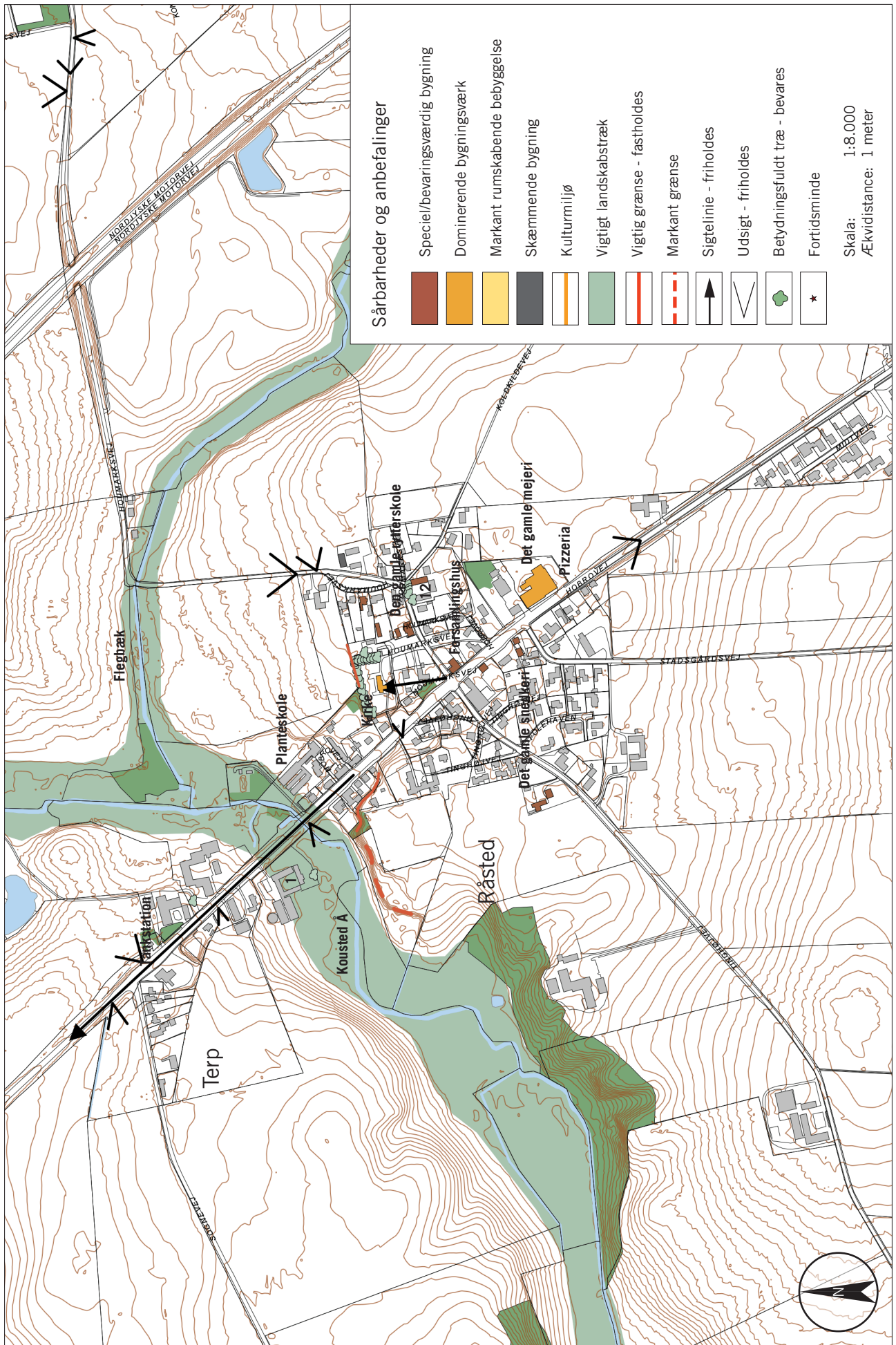
I Råsteds østlige kant ligger en lille grøn legeplads ved Houmarksvej. Bebyggelsen øst for området danner en fin 'væg' i byrummet.

Hovedvejen 1 har indirekte udkørsel til den store vej, hvilket hjælper til at skabe en mere intim atmosfære omkring gården.

Øst for Hobrovej træder Råsted i karakter som landsby flere steder. Som f.eks. her ved Houmarksvej 9.

Stadsarkitektens Kontor
Randers Kommune
Laksetorvet 1
8900 Randers
www.randers.dk